

COVID-19 နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏
အကျဉ်းချုပ် စာစဉ်များ
အမှတ်စဉ် (၃)

COVID-19 နှင့် အရှိန်မြှင့် ပဋိပက္ခ -
ရခိုင်ပြည်နယ်အတွက် ဦးစားပေး အချက် (၃) ချက်

ဇန်နဝါရီလ ၂၀၂၁

The Asia Foundation

SMART PEACE

COVID-19 နှင့် အရှိန်မြှင့် ပဋိပက္ခ - ရခိုင်ပြည်နယ် အတွက် ဦးစားပေး အချက် သုံးချက်

ယခု အကျဉ်းချုပ်စာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပဋိပက္ခ နောက်ခံအခင်းအကျင်း အတွင်း Covid-19 ကပ်ရောဂါ ဝင်ရောက်လာမှု အခြေအနေများအပေါ် ဆန်းစစ်လေ့လာထားသော စာတမ်းများအနက် တတိယမြောက် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အဖွဲ့ဝင် အသီးသီး၏ ကျွမ်းကျင်မှုများကို စုစည်းထားသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ခု ဖြစ်သော [Smart Peace](#) အစီအစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်အဖြစ် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းက ယခုစာတမ်းကို ရေးသားပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ Smart Peace အစီအစဉ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုနည်းလမ်းများ ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် စူးစမ်းခြင်း၊ ပဋိပက္ခ ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း၊ အပြုအမူဆိုင်ရာ အကဲဖြတ် လေ့လာခြင်း ကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ရပ်ရွာများ၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အစိုးရများ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းကို ယုံကြည်ချက်ရှိစွာဖြင့် မဟာဗျူဟာကျ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် Smart Peace အစီအစဉ်မှ ရရှိလာသည့် သင်ခန်းစာများက အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ Smart Peace အစီအစဉ်ကို ယူကေအစိုးရက ရန်ပုံငွေ ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။

ကောက်နုတ်ချက်

ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများ၊ ကျန်းမာရေး နှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက်များ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အပြင် Covid-19 အန္တရာယ်ကိုလည်း ကြုံတွေ့နေရသော ဒေသတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ဆေးမှုနှုန်း နည်းပါးခြင်းကြောင့် တရားဝင် အချက်အလက်များက အခြေအနေ အတိအကျကို မဖော်ပြနိုင်သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လက်ရှိအချိန်ထိ Covid-19 ကပ်ရောဂါ ပထမလှိုင်းနှင့် ဒုတိယလှိုင်း တို့သည် စိုးရိမ်စားသည့်ထက် ပြင်းထန်မှုနည်းပါး ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အနာဂတ်တွင် ယင်းကဲ့သို့ အခြေအနေများ ဆက်လက် တည်ငြိမ်နေမည်ဟု အာမခံနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ပဋိပက္ခ နှင့် Covid-19 ဆိုင်ရာ တားမြစ်ကန့်သတ်ချက် များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှု များမှာမူ ကြီးမားပြင်းထန်လှ ပါသည်။

- ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရှုပ်ထွေးနက်နဲသည့် ပြဿနာရပ်များစွာ ရှိနေပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ယခင်ကတည်းက ရှိခဲ့ပြီး ယခုထိတိုင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည့် လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများ၊ ကပ်ရောဂါကာလ အတွင်းမှာပင် အကြမ်းဖက်မှုများ တိုးမြှင့်ဖြစ်ပွားနေသည့်

ရှုပ်ထွေးသော ပဋိပက္ခ အခင်းအကျင်း၊ နှင့် ပဋိပက္ခ အန္တရာယ်ကို ဖြေရှင်းရန်ဟု အကြောင်းပြပြီး လွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်၊ လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ နှင့် အင်တာနက် အသုံးပြုခွင့် တို့ကို နိုင်ငံတော် အစိုးရက ကန့်သတ်ထားခြင်း စသည့် စိန်ခေါ်မှုများအောက်တွင် ရောက်ရှိနေပါသည်။

- ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝန်း၏ အကျပ်အတည်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး နိုင်ငံတကာက တိုးမြှင့် ဖိအားပေးလာမှု အပေါ် အစိုးရမှ ခုခံပြောဆိုနေလျက် ရှိပါသည်။ ယင်းကိစ္စအပေါ် လူအများ၏ အမှတ်အသားသရုပ် နှင့်အညီ ကိုင်တွယ်နေဟန် ရှိသော်လည်း ရှိရင်းစွဲ တင်းမာမှုများ မြှင့်တက်လာနိုင်မှု နှင့် ဒေသခံ လူဦးရေ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်လည်းရှိနေပါသည်။ တပ်မတော် (အစိုးရ၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များ) နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ဖြစ်သော ရက္ခိုင့်တပ်တော် (AA) တို့အကြား ပဋိပက္ခမှာ ပိုမိုကြီးထွားနေပြီး ဆုံးရှုံးမှုများလည်း ပိုမို များပြားလာပါသည်။ ပဋိပက္ခ ပိုမိုတိုးမြှင့်ရန် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လုံးမှ အဆင်သင့် ဖြစ်နေသောကြောင့် ပြည်နယ်တွင်း နေထိုင်သူ ပြည်သူအများ အနေဖြင့် လူသားချင်စာနာမှု ဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ ပိုမို၍ ဆိုးရွားစွာပင် ကြုံတွေ့ ရနိုင်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝန်း၏ အခက်အခဲ များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာ၏ ဖိအားပေးမှု များကိုလည်း အစိုးရက ခုခံကာကွယ် နေရပါသည်။
- တိုက်ရိုက် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ရှေးကတည်းကပင် တားမြစ်ထားခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နှင့် ကျန်းမာရေး လုပ်သားများသည် ပြည်တွင်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိတ်ဖက်၍ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ပဋိပက္ခ နှင့် ကပ်ရောဂါ သက်ရောက်မှု ခံစားရသည့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်း များကို ကူညီထောက်ပံ့ရာတွင် ရပ်ရွာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပရဟိတ အဖွဲ့များသည် အရေးပါသော ယန္တရားများ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ၏ Covid-19 ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ အနေဖြင့် ပြည်တွင်း ထောက်ပံ့ရေး ကွန်ရက်များဖြင့် တွဲဘက်ဆောင်ရွက်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ အပေါ် နားလည်သဘောပေါက်၍ လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစွာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ လူသားချင်း စာနာမှု အကူအညီပေးရေး အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် AA ၏ လွှမ်းမိုးမှု အားကောင်းသည့် ဧရိယာများ အတွက် အထိရောက်ဆုံး လုပ်ငန်းများ ထုတ်ဖော်နိုင်ရန် ကနဦးအနေဖြင့် ယင်းဒေသရှိ အခြေအနေများအပေါ် နားလည်သဘောပေါက် နိုင်ရေး ဦးစားပေးသင့် ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရက ရခိုင်ပြည်နယ်ကို တနိုင်ငံလုံး ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ် အတွင်းမှ ချန်လှပ်မှု နှင့် AA အနေဖြင့် တရားဝင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု များတွင် ပါဝင်လိုမှုမရှိခြင်း တို့ကြောင့် ရန်လိုမှုများကို ရပ်တန့်ရန်၊ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန် နှင့် နက်ရှိုင်းသော နာကြည်းချက်များကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့် ယန္တရားများ နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ တည်ထောင်နိုင်ရေး အခွင့်အလမ်းကို ပိုမိုဝေးကွာစေ ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် ဆောင်ရွက်နေသူများ အနေနှင့်မူ အခြေအနေတစ်ခုလုံးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခြုံငုံ၍ မြင်နိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အခြေအနေများမှာ အခြားသော ပဋိပက္ခများ နှင့် အကျပ်အတည်းများဖြင့် ချိတ်ဆက်နေပြီး ရှေးဆက်နိုင်မည့် နိုင်ငံရေးနည်းလမ်း မရှိခြင်းမှာ အဓိက စိုးရိမ်ရမည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထပ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျပ်အတည်းများ

ဩဂုတ်လ ၂၀၂၀ တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ စစ်တွေမြို့ ကို အဓိက ဗဟိုပြု၍ ဒုတိယအကြိမ် Covid-19 ရောဂါပိုး လျင်လျင်မြန်မြန် ကူးစက်ပြန့်နှံ့မှု တစ်ခု ဖြစ်ပေါ် ခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်ပေါ်နေဆဲ ပဋိပက္ခများမှ ထွက်ပြေးလာကြသူများ နေထိုင်ရာ ပြည်နယ်တွင်းရှိ စစ်ဘေးရှောင်စခန်းများ တွင်လည်း ရောဂါပိုးကူးစက်မှု အနည်းငယ် တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။¹ လက်ရှိချိန်ထိ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု ရှိသည့် ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ရောဂါကူးစက်မှုကို ပြင်းထန်စွာ ခံစားရခြင်း မရှိပဲ ပဋိပက္ခဒဏ်ခံ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း နှင့် အလယ်ပိုင်း တို့ရှိ ပြည်သူများ အထူးသဖြင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) စခန်း ၁၆၉ ခုတွင် နေထိုင်နေရသော ပိုမိုထိခိုက်လွယ်သည့် တိုင်းရင်းသား ရခိုင် နှင့် ရိုဟင်ဂျာ တို့သည် ရောဂါကူးစက်မှုကို ပိုမို ခံစားနေကြ ရပါသည်။ စစ်ဘေးရှောင် စခန်းများတွင် ရောဂါပိုးစစ်ဆေးမှုနှုန်း နည်းပါးသည်ဖြစ်ရာ အမှန်တကယ် Covid-19 ကူးစက်မှုနှုန်းမှာ လက်ရှိတွေ့ရှိနှုန်းထက် ပိုမိုမြင့်မားဖွယ် ရှိနေပါသည်။ ကျဘန်း စစ်ဆေးမှုများ အရလည်း ပြည်နယ်တွင်း ကူးစက်မှု ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ပွားနေခြင်းကို ဖော်ညွှန်းနေပါသည်။² ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများမှ ရိုဟင်ဂျာများ အမြောက်အများ ပြန်လည် ဝင်ရောက်လာပါက ရောဂါပိုးပြန့်နှံ့မှု ဖြစ်ပွားမည် ဆိုသော ကနဦး ကြောက်ရွံ့မှုများမှာ အခြေအမြစ် မရှိကြောင်း တွေ့နိုင်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း ပြည်တွင်း မီဒီယာ နှင့် လူမှုမီဒီယာ များတွင်မူ ၎င်းတို့ကို ရောဂါပိုး သယ်ဆောင်သူများ အဖြစ် ဖော်ပြနေဆဲ ဖြစ်သည်။³ ကျေးရွာ အသိုင်းအဝန်းများ အထူးသဖြင့် AA ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိသည့် ရပ်ရွာများ၏ ရောဂါပိုး ကူးစက်မှု ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် များမှာလည်း ရှားပါးလှပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဒေသများမှ အချို့လူများက ရောဂါပိုးကို အစိုးရ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ထိန်းချုပ်မှု ပြုလုပ်လိုသည့် လက်နက်တခုအဖြစ် မြင်ကြသည်ဟု သိရပြီး ၎င်းတို့အတွက်မူ ဖြစ်ပေါ်ဆဲ အကြမ်းဖက်မှု နှင့် ပဋိပက္ခများက ရောဂါပိုးထက် ပိုမို၍ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်နေပါသည်။⁴

¹ 'Myanmar: Covid-19 Humanitarian Situation Report No. 11, 23 October 2020', UN OCHA.
² 'Covid-19 Deaths Pass 300', Frontier Myanmar Daily Briefing, 1 October 2020.
³ See, for example, Andrew Nachemson, 'Racism is fueling Myanmar's deadly second wave of COVID-19' in The Diplomat, 11 September 2020.
⁴ 'Rakhine State: The weekly report November 16-20', Arakan Humanitarian Coordination Team.

အစိုးရသည် စစ်ဘေးရှောင် စခန်းတွင် နေထိုင်ရသူများ နှင့် သာမန် ပြည်သူ အားလုံးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသည့် နေအိမ်တွင် နေထိုင်ရေး (Stay-at-home) အမိန့်များ နှင့် ပိုမိုအားပျော့သော တားမြစ်အမိန့်များ ကို တလှည့်စီ ချမှတ်နေခဲ့ ပါသည်။ လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း ဝန်ထမ်းများ နှင့် အကူအညီပေးရေး ဝန်ထမ်းများကိုလည်း ရောဂါပိုး ရှိမရှိ စစ်ဆေးပြီးမှသာ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုခြင်းကြောင့် အကူအညီပေးရေး လုပ်ငန်းများတွင် အနည်းငယ် နှောင့်နှေးနေပါသည်။⁵ ကနဦးတွင် Covid-19 ပိုးတွေ့ရှိသူ အားလုံးကို ဆေးရုံးတက်ရောက်ပြီး ကုသမှု ခံယူစေခဲ့ ပါသည်။ သို့သော်လည်း ရောဂါပိုး တွေ့ရှိမှုနှုန်း မြင့်တက် လာသည့်အခါ ရောဂါလက္ခဏာ ပြသခြင်းမရှိသည့် ပိုးတွေ့လူနာများကို ၎င်းတို့၏ နေအိမ်တွင်သာ သီးခြားနေထိုင် စေခဲ့ပါသည်။

အခြားသော ဒေသများမှာ ကဲ့သို့ပင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး နှင့် နေ့စဉ်ပုံမှန် လုပ်ငန်းများတွင် နှောင့်နှေးရပ်ဆိုင်းခြင်းက သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ အပေါ် ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်စေလျက် ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း နှိုင်းယှဉ်ဆိုရပါက ရခိုင်ပြည်နယ်မှာမူ ရှိပြီးသား ပြင်းထန်သည့် ပဋိပက္ခများ အပေါ် ထပ်ဆင့်၍ ကပ်ဘေးရောဂါ အခြေအနေများဖြင့် ကြုံတွေ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ လူမှုအသိုင်းအဝန်း တစ်ခုလုံးသည် ကာလကြာရှည်စွာပင် အကြမ်းဖက်မှုများ နှင့် လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အရေးအပေါ် အခြေအနေကို ကြုံတွေ့နေခဲ့ရသလို၊ တပ်မတော် နှင့် AA အကြား တိုက်ပွဲများ ပြင်းထန်နေခြင်းကြောင့် ယခုချိန်တွင် ပြည်သူပေါင်း ၃၆၀၀၀ နီးပါးသည် ပြည်နယ်အနှံ့ရှိ စစ်ဘေးရှောင် စခန်းများတွင် ခိုလှုံနေရ ကြပါသည်။ ယင်းတို့တွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသည့် ရိုဟင်ဂျာ ၁၂၉၀၀၀ ခန့် နှင့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိပက္ခများကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးရှောင်နေရသည့် ရခိုင် နှင့် အခြား တိုင်းရင်းသား ခန့်မှန်းခြေ ၂၃၀၀၀၀ တို့ ပါဝင်ပါသည်။⁶ စစ်ဘေးရှောင် စခန်းများသည် အခြေခံလိုအပ်ချက် များဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း မရှိသလို၊ ရေနှင့် သန့်ရှင်းမှု အခြေအနေ အားနည်းပြီး၊ လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ခပ်ခွာခွာ နေထိုင်ရန်မှာလည်း လုံးဝဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ပြည်သူများစွာ တို့သည် စစ်ဘေးရှောင် စခန်းထက် ရပ်ရွာလူမှုကွန်ယက်များ နှင့် ဒေသခံ အသိုင်းအဝန်းများက စောင့်ရှောက်မှု ပေးသည့် မြို့ပေါ်ဒေသများ သို့မဟုတ် ဘုန်းကြီးကျောင်း များထံသို့သာ တိမ်းရှောင်ခိုလှုံကြပါသည်။

အစိုးရသည် ပဋိပက္ခများ ရှိနေခြင်းကို အကြောင်းပြ၍ AA လှုပ်ရှားသည့် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်း ဒေသများတွင် လူသားချင်း စာနာမှု နှင့် အခြားသော အထောက်အကူများပေးခြင်း တို့ကို ကန့်သတ်တားမြစ် ထားပါသည်။ Covid-19 အကျပ်အတည်းကြောင့် အာဏာပိုင်များ အနေဖြင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက် ပုံစံဖြင့် တိုးမြှင့် ထိန်းချုပ်မှုများ ပြုလုပ်လာနိုင် ပါသည်။ UN အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း တို့သည် ယင်းကဲ့သို့ ခက်ခဲသော

⁵ See, for example, 'Myanmar: Covid-19 Humanitarian Situation Report No. 11, 23 October 2020', UN OCHA.
⁶ 'Myanmar: Humanitarian Update No. 1, 26 November 2020', UN OCHA.

အခြေအနေအောက်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် ခဲ့ကြပြီး ရပ်ဝေးမှ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် ဒေသကွန်ယက်များဖြင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ခြင်း တို့တွင် အတွေ့အကြုံ ရှိနေပြီး ဖြစ်သည်။ Covid-19 ကပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှု နှင့်အတူ ယင်းရောဂါအပေါ် ကာကွယ်တုံ့ပြန်ရေး ဆောင်ရွက်သည့် အခင်းအကျင်းသစ်များလည်း ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ လက်တွေ့မြေပြင်ပေါ်တွင် ကွန်ယက်အသစ်များ၊ စည်းရုံးမှု နှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု ပုံစံအသစ်များလည်း ပေါ်ထွက်လာကြ ပါသည်။⁷

ကယ်ဆယ်အကူအညီပေးရေး၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးရေး နှင့် လူထုအတွက် သတင်းအချက်အလက်ပေးရေး တာဝန်များမှာ ရခိုင်ပြည်နယ် အခြေစိုက် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ကွန်ယက်များ၏ ပခုံးပေါ်တွင်သာ ရှိနေပါသည်။ ရခိုင် တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ အစည်းအရုံး (REC) ကဲ့သို့ အချို့အဖွဲ့အစည်းများတွင်မူ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် တွဲဖက်ပြီး စနစ်တကျ စီမံချက် ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော် နိုင်သည့် အတွေ့အကြုံများ ရှိပါသည်။ အခြားသော ရပ်ရွာက ရန်ပုံငွေပံ့ပိုးထားသည့် ဒေသတွင်း ပရဟိတ အဖွဲ့အစည်းများ တွင်မူ ဒေသန္တရ အဆက်အသွယ် ခိုင်မာမှု နှင့် ရပ်ရွာ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများဖြင့် ကိုက်ညီမှုများ ရှိပြီး မိသားစု နှင့် ရပ်ရွာတို့၏ အရေးပေါ် လိုအပ်ချက်များ အပေါ် တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်း နိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။ ပရဟိတ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ပိုမို၍ အရေးပါလာ ပါသည်။ ပြည်နယ်တွင်းရှိ ပြောင်းလဲမှုများအပေါ် နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် ခက်ခဲနေသလို ရခိုင်ပြည်နယ် ပြင်ပမှ ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှု များမှာလည်း ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း ဖြစ်နေပြီး အားကောင်းခြင်း မရှိပါ။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ပဋိပက္ခ အခင်းအကျင်း နှင့် ၎င်း၏ လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု များမှာလည်း လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနေပါသည်။ ပံ့ပိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် ပဋိပက္ခ အကဲဆတ်မှု အခြေအနေများ အပေါ် သတိထားပြီး လျင်လျင်မြန်မြန် တုံ့ပြန်ကူညီနိုင်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။

အစိုးရသည် ဇွန်လ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစ၍ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခ ထိခိုက်မှု အများဆုံး ဒေသများတွင် အင်တာနက် အသုံးပြုမှုကို ဖြတ်တောက်ခဲ့ပါသည်။ ယခုထိတိုင် မြို့နယ် (၇) ခုတွင် အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှု ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေ ၁.၄ သန်းအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေပါသည်။⁸ အင်တာနက် ဖြတ်တောက်မှုကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရပ်ရွာလူမှု အသိုင်းအဝန်းများ အနေဖြင့် အားနည်းထိခိုက်လွယ်မှု၊ အထီးကျန်ကူညီမှုနှင့် ဒေါသထွက်မှု တို့ကို ခံစားနေ ရပါသည်။ ကပ်ရောဂါ ကာကွယ်တုံ့ပြန်နိုင်ရေး အတွက် ဆက်သွယ်ရေးမှာ မရှိမဖြစ် အရေးပါ ပါသည်။ အစိုးရသည် AA ၏ ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများ ပျက်ပြားစေရန် ရည်ရွယ်၍ တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အနေဖြင့် နည်းလမ်းရှာဖွေကာ လှုပ်ရှားနေဆဲဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာလူထုနှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ သည်သာ ထိခိုက်မှု

⁷ In March 2020, a group of Rakhine community-based and civil society organizations formed the Arakan Humanitarian Coordination Team in response to the need to improve relief and development efforts in the State.
⁸ Kyaw Hsan Hlaing, 'People in Parts of Myanmar Are Living Under the World's Longest Internet Shutdown. It's Putting Lives in Danger', 16 November 2020, *Time*.

အများဆုံး ခံစားရပါသည်။ ကန့်သတ်ပိတ်ဆို့မှု များကြောင့် အရေးကြီး သတင်းအချက်အလက်များ ပြတ်တောက်မှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး သက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုနိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်း နှင့် အကျပ်အတည်း ဖြေရှင်းရေးအတွက် စည်းရုံးလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်း စသည်တို့ ကြုံတွေ့နေရပါသည်။⁹

ကပ်ကာလအတွင်း တိုက်ပွဲဖြစ်ခြင်း

၂၀၁၈ ဒီဇင်ဘာတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် တပ်မတော် နှင့် AA တို့အကြား ပဋိပက္ခများမှာ တဖြည်းဖြည်း အရှိန်မြင့်တက် အားကောင်းလာခဲ့ ပါသည်။ တိုက်ဆိုင်စွာပင် Covid-19 ရောဂါကာကွယ် တုံ့ပြန်နိုင်ရေး အတွက် ကမ္ဘာအနှံ့ တိုက်ပွဲများ ရပ်တန့်ကြရန် ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးက တောင်းဆိုမှု ပြုလိုက်သည့် ၂၀၂၀ မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့ တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရက ရက္ခိုင့်တပ်တော် - Arakan Army (AA) အား အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုအဖြစ် ကြေညာသတ်မှတ် လိုက်ပါသည်။ ယင်းသို့ သတ်မှတ်ခြင်းမှာ AA ကို အခြားသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများမှ ဖယ်ထုတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပြီး ဥပဒေအရ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အရေးယူမှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။¹⁰ တပ်မတော်က ၂၀၂၀ မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် တစ်ဖက်သတ် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး ကြေငြာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာတွင်လည်း ရခိုင် နှင့် ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း တို့ကို ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ AA ပါဝင်သည့် မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ် အဖွဲ့သည်လည်း ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာ တွင် တစ်ဖက်သတ် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး ကြေငြာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် နှစ်ကုန်အထိ သက်တမ်းတိုးခဲ့သော ကြေငြာချက်မှာလည်း လက်တွေ့အားဖြင့် များစွာ အဓိပ္ပာယ် မရှိပါ။¹¹ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကိုဗစ် ပထမလှိုင်း ကာလတွင် တိုက်ပွဲများ ပုံမှန်အတိုင်း ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ် ခဲ့ပြီး မုတ်သုံကာလ နှောင်းပိုင်းတွင်မူ AA ၏ လှုပ်ရှားမှု လျော့ကျသွားခြင်း နှင့်အတူ တိုက်ပွဲအနည်းငယ် စဲခဲ့ပါသည်။ ယင်းကာလ အတွင်းမှာပင် AA သည် ပြည်နယ်ချင်းကပ် ချင်းပြည်နယ် အစိတ်အပိုင်း အချို့ကို အခြေပြု၍ အထောက်အပံ့ ရယူပြီး ရခိုင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း နှင့် မြောက်ပိုင်းတို့တွင် ခြေကုပ်ရယူ နိုင်ခဲ့သလို တောင်ပိုင်းသို့ ဆက်လက်၍ ချဲ့ထွင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းနေခဲ့ ပါသည်။

ယခုကဲ့သို့ ဘက်မညီသော ပဋိပက္ခ တစ်ခုတွင် AA နှင့် တပ်မတော် နှစ်ဖွဲ့လုံးတို့သည် အဆုံးအဖြတ် စစ်ရေးအောင်နိုင်မှု မျိုးကို ရရှိမည် မဟုတ်ဘဲ အရပ်သားများ၏ ဆုံးရှုံးမှုများသာ ပိုမိုတိုးပွား လာပါလိမ့်မည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ တိုက်ပွဲများ၏ သဘောသဘာဝ အရ ဒေသခံပြည်သူများသာ သိသိသာသာ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ AA သည် အရပ်သားများ ကြားတွင် ပုန်းကွယ်နေပြီး တပ်မတော်သားများ နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို

⁹ 'MDRF calls for the end of the 2G digital blackout', 1 September 2020; 'Lift the Restrictions on Internet Access', 28 June 2019. Available at <http://www.myanmar-responsiblebusiness.org/>.
¹⁰ 'An Avoidable War: Politics and Armed Conflict in Myanmar's Rakhine State', Asia Report N° 307, 9 June 2020, International Crisis Group.
¹¹ "Statement", No. 41/2020, 12 November 2020, Arakan Army, arakanarmy.net.

ပစ်မှတ်ထားကာ တိုက်ခိုက်ခြင်း နှင့် ပြန်ပေးဆွဲခြင်း ကဲ့သို့ ပြောက်ကျားစနစ်ကို အသုံးပြုနေ ပါသည်။¹² တပ်မတော်ဘက်ကမူ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်ခြင်း နှင့် တပ်ဖွဲ့အင်အား ထပ်မံချထားခြင်း၊ လက်နက်ကြီး အသုံးပြုခြင်း၊ လေကြောင်း နှင့် ရေကြောင်း တပ်ဖွဲ့ အရင်းအမြစ်များ၏ အကူအညီ ရယူခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်ပါသည်။¹³ ယင်းတို့တွင် အရပ်သားများ ထိခိုက်မှု လျော့နည်းစေရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်မှု များလည်း နည်းပါးပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်း တိမ်းရှောင်ရမှု များကြောင့် မလုံခြုံမှု နှင့် အကြမ်းဖက်လိုမှု ခံစားချက်များ ထွက်ပေါ်စေခဲ့ ပါသည်။ တပ်မတော်က ကျေးရွာများကို မီးရှို့မှု၊ ဒေသခံများအား ကင်းထောက်အဖြစ် အသုံးပြုမှု နှင့် ရှေးပြေးချီတက်စေမှု များရှိကြောင်း အစီရင်ခံစာများ ပေါ်ထွက်ခဲ့ ပါသည်။¹⁴ စစ်ဘေးရှောင် ထွက်ပြေးလာရသည့် ရခိုင်ပြည်သူများက ၎င်းတို့သည် Covid-19 ထက် တပ်မတော် နှင့် တိုက်ပွဲများ အပေါ် ပိုမိုကြောက်ရွံ့ကြကြောင်း သတင်းထောက် နှင့် သုတေသနပြုသူ တို့ကို ပြောကြားခဲ့ကြ ပါသည်။¹⁵

ပဋိပက္ခ နှင့် နိုင်ငံရေး သဘောထားကွဲမှုများ ကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ အကျပ်အတည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး တဖြည်းဖြည်းဖြင့် ပိုမို အားနည်းလာ ပါသည်။ AA ထိန်းချုပ်ရာ နယ်မြေများရှိ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် စစ်တွေသို့ ပြောင်းရွှေ့တာဝန် ထမ်းဆောင်လာကြသလို ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ သည်လည်း ရာထူးမှနုတ်ထွက်ခြင်း သို့မဟုတ် အောက်ခြေအဆင့်တွင် အာဏာရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် ပူးပေါင်းသွားခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင်လာ ပါသည်။ အချို့သည်လည်း ဝန်လေးစွာဖြင့်ပင် AA ဖြင့် ပူးပေါင်းကြရ ပါသည်။ AA ကို အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်း ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်များသည် အစိုးရဖြင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း မရှိသလို အခြားသော ဌာန/ အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့်လည်း ၎င်းတို့ဖြင့် Covid-19 ရောဂါထိန်းချုပ်ရေး အပါအဝင် ပူးပေါင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ တပ်မတော် နှင့် AA နှစ်ဖက်စလုံး တို့သည် ကပ်ရောဂါကို အသုံးပြု၍ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် သိက္ခာကျစေရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြ ပါသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းများကြောင့် ရှိရင်းစွဲ အကူအညီပေးရေး စနစ်များကိုသာ ထိခိုက်စေခဲ့ ကြပါသည်။¹⁶ AA ၏ ကပ်ရောဂါ ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရေး လုပ်ငန်းများဆိုသည်မှာ အဓိကအားဖြင့် အွန်လိုင်းပေါ်တွင်သာ ရှိနေပါသည်။ ထိရောက်သော အစိုးရ ခေါင်းဆောင်မှု မရှိသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် AA သည် ဒေသခံလူထု အကြား ၎င်း၏ ရပ်တည်မှုကို ဖော်ပြရန် လူမှုကွန်ရက် အင်အားကို အသုံးပြုပြီး Covid-19

¹² David Scott Mathieson, *The Arakan Army in Myanmar: Deadly Conflict Rises in Rakhine State*, United States Institute of Peace, Special Report No.486, November 2020.
¹³ Ibid.
¹⁴ Myanmar: Indiscriminate airstrikes kill civilians as Rakhine conflict worsens, Amnesty International, 8 July 2020.
¹⁵ Khaing Yoe Hla, 'Rakhine State IDPs Exceed 36,000 Since August: Myanmar NGO' in The Irrawaddy, 5 October 2020.
¹⁶ The AA claimed that "the government of Myanmar was poorly prepared to prevent the Coronavirus transmission even though they have got enough opportunity and sufficient condition." 'Announcement on Covid-10 [sic] exigency', 26 April 2020, arakanarmy.net. Myanmar Ministry of Foreign Affairs statement, 'Myanmar leaves no one behind in its fight against COVID-19 in Rakhine State' 10 April 2020.

အကြောင်းများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြ ပါသည်။ သို့သော်လည်း စစ်ပွဲအတွင်း လပေါင်းများစွာ ပိတ်ဆို့ခံနေရသည့် ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း ပလတ်ဝ သို့ အထောက်အပံ့များ သယ်ဆောင်လာသော ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာ အစီအစဉ် (WFP) အဖွဲ့၏ ယာဉ်ကို AA က တိုက်ခိုက်ခဲ့သည် ဟူသော စွပ်စွဲမှုများ ပေါ်ပေါက် ခဲ့ပါသည်။¹⁷ ၂၀၂၀ ဧပြီလတွင် ရန်ကုန်သို့ ပို့ဆောင်ရန် နှာခေါင်း၊ အာခေါင်တို့ဖတ် နမူနာများကို သယ်ဆောင်လာသည့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့ (WHO) ၏ မော်တော်ယာဉ် တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရကာ ယာဉ်မောင်းသေဆုံးမှု ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း အပေါ် တပ်မတော် နှင့် AA နှစ်ဖွဲ့လုံးက အပြန်အလှန် စွပ်စွဲခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်ကို ကြည့်ပါက ရှေ့တန်းလုပ်သားများမှာ တိုက်ရိုက် ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်ခံရမှု မရှိသည့်တိုင် အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်တိုက်ပွဲများ အကြား ရောက်ရှိသွားနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။¹⁸ မကြာသေးမီကပင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီ ကော်မတီ (ICRC) ၏ ထောက်ပံ့ရေး ပစ္စည်းများ တင်ဆောင်လာသော စက်လှေ ကို တပ်မတော်က တိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး လူတစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ ပါသည်။ တပ်မတော်က ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု အကြောင်းကို မငြင်းဆန်ခဲ့သော်လည်း မီဒီယာများ၏ သတင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြချက်များကိုမူ ငြင်းဆန်ခဲ့ပါသည်။¹⁹

ပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှု အဘယ်ကြောင့် မြင့်မားရသနည်း။

အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ကြိုးပမ်းမှုများ အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်ကို ဖယ်ထုတ်ထားခြင်းက ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အင်အားစု နှစ်စုအကြား နိုင်ငံရေးဆွေးနွေး နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ အတွက် အကန့်အသတ်ဖြစ် စေပါသည်။ နိုင်ငံခြား အစိုးရများ နှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ အပါအဝင် ပြင်ပ အင်အားစုများသည် ရခိုင်ပြည်နယ် အပေါ် မဟာဗျူဟာ၊ လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေး နှင့် စံနှုန်း ဆိုင်ရာ စိတ်ဝင်စားမှုများစွာ ရှိနေပါသည်။ အရပ်သား ထိခိုက်မှု နှင့် မလုံခြုံမှုများ တိုးမြှင့်လာခြင်းက ယင်း စိတ်ဝင်စားမှုများ အပေါ် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်ခြင်းများ ရှိမည်ဆိုသည်မှာမူ မှန်းဆရ ခက်ခဲပါသည်။ ထို့နည်းတူ ပြင်ပ အင်အားစုများ၏ တုံ့ပြန်မှုများက ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခ အခင်းအကျင်း နှင့် လူသားချင်းစာနာမှု အရေး၊ နှင့် အစိုးရ၏ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်း အပေါ် မည်ကဲ့သို့ ပုံဖော်သွားမည်မှာလည်း ပြောရခက် ပါသည်။ Covid-19 မှာမူ ဖော်ပြပါ ရှိရင်းစွဲ အခြေအနေများအပေါ် ထပ်မံပေါင်းထည့်လိုက်သည့် အန္တရာယ်ကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကြောင့် သူ့ဘက်ကိုယ့်ဘက် နှစ်ခြမ်းကွဲမှုကို ပိုမို၍ နက်ရှိုင်းစေနိုင်သလို ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်း ပေါ်ထွက်စေနိုင်သည်

¹⁷ Ei Ei Toe Lwin, 'UN aid reaches strife-torn Myanmar town' in Myanmar Times, 3 May 2020, Myanmar Times.
¹⁸ Hein Thar and Ye Mon, 'After WHO driver's death, fear and foreboding haunt Rakhine's COVID-19 response' in Frontier Myanmar, 27 April 2020.
¹⁹ 'Red Cross says injuries reported after boat carrying aid attacked in Myanmar' in Reuters, 28 October 2020.

အရှိန်မြင့်လာသော ပဋိပက္ခ အပြင် အထူးသဖြင့်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို AA၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၈ရက်ရွေးကောက်ပွဲအား ရခိုင်ပြည်နယ် နေရာ အတော်များများတွင် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာနှင့် လွတ်လပ်စွာကျင်းပနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိသည်မှာ ထင်ရှားသည်။²⁰ သို့သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်၏ ၇၃ ရာနှုန်းဖြစ်သော မဲဆန္ဒရှင်ဦးရေ ၁.၆၄ သန်း (မဲပေးပိုင်ခွင့် မရှိသော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး အများစု မပါဝင်ပါ) နေထိုင်ရာ နေရာများတွင် ရွေးကောက်ပွဲ ဖျက်သိမ်းရန် နိုင်ငံအဆင့် ကြီးကြပ်ရေး အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အဓိက ကြီးစိုးနေသော ပါတီဖြစ်သည့် ဒေါ်အောင်စန်းစု ကြည်၏ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီအား ထောက်ခံသည့် ဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ် အများက အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ခဲ့ကြသည်။²¹ မြန်မာပြည်အနှံ့မှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ပါတီများမှ ရွေးကောက်ပွဲ ဆောင်ရွက်မှုများ မတိုင်မီ ရက်သတ္တပတ်များစွာ အတွင်း ပြည်ထောင်စုရွေးကောက် ပွဲကော်မရှင်၏ ဒေသခံမီဒီယာအား ဆင်ဆာဖြတ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။²² မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ ရခိုင်ပါတီများသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) ၈ နေရာတွင် ၅ နေရာ၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) ၅ နေရာတို့ကို ယှဉ်ပြိုင် အနိုင်ရ ခဲ့ကြသည်။²³

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူအများသည် အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝသော ကိုယ်စားပြုမှု ရရှိရန်နှင့် ရခိုင်ပြည်ရှိ မကျေလည်မှုများကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် ဆွေးနွေးပွဲများကို အာမခံနိုင်မည့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို သံသယရှိကြသည်။²⁴ မဝေးသောအနာဂတ်ကာလတွင် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပသည် ဖြစ်စေ၊ မကျင်းပသည်ဖြစ်စေ ရခိုင် အမျိုးသားပါတီ၊ ရခိုင်ဦးဆောင်ပါတီ နှင့် အဓိက ရခိုင်နိုင်ငံရေး ပါတီများ ပြည်နယ်အစိုးရတွင် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု အတိုင်းအတာ၊ AAနှင့် တပ်မတော်တို့၏ အပြန်အလှန် အပစ်အခတ် ရပ်စဲလိုမှု တို့သည် ကပ်ရောဂါကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်း နှင့် ပဋိပက္ခလျော့ပါးရေး မျက်နှာစာများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိပါလိမ့်မည်။ ရွေးကောက်ပွဲအပြီး မကြာခင်မှာပင် ဂျပန်အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး အထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာ ဆာဆာကာဝါ သည် ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ လာရောက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် တပ်မတော်နှင့် AA အကြား နိုင်ငံရေးညှိနှိုင်း နိုင်ရန် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်

²⁰ Nyein Nyein, 'NLD calls for release of its three candidates abducted by Arakan Army' in Irrawaddy, 22 October 2020.
²¹ See for example Priscilla Clapp and Jason Tower, 'Election Cancellations in Rakhine State Could Signal Trouble for Myanmar', USIP, 5 November 2020. 'Another Landslide Victory for Aung San Suu Kyi's Party in Myanmar – But at What Cost?', International Crisis Group, 12 November 2020.
²² Rakhine State had already blocked prominent and legally registered ethnic news outlets on mobile networks in April 2020, citing the need to curtail Covid-19 related misinformation. 'Time to take away the election commission's red pen' in Frontier Myanmar, 7 October 2020.
²³ 'Myanmar's 2020 General Election Results in Numbers' in Irrawaddy, 11 November 2020.
²⁴ In 2015, although the Arakan National Party won a comfortable majority in the State parliament and could logically have expected to form the State-level Government, the president directed the NLD to form a minority government instead. The ANP had also insisted that a member of their party should be appointed as Chief Minister, a decision made directly by the President, and were angered that this core demand was ignored. Earlier this year, the popular Rakhine politician, Dr Aye Maung, lost his appeal to overturn a conviction for high treason and is serving a 20-year prison sentence.

ပေးခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။²⁵ ထို့နောက် AA နှင့် တပ်မတော် နှစ်ဖက်လုံးက ရွေးကောက်ပွဲ မကျင်းပနိုင်ခဲ့သော နေရာများတွင် ရွေးကောက်ပွဲတဖန် ပြန်လည်ကျင်းပနိုင်ရေး ကြေငြာချက်များ ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းခြေလှမ်းများကြောင့် အလွတ်သဘော အပစ်အခတ် ရပ်စဲမှု ဖြစ်ပေါ် ခဲ့ပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အပြန်အလှန် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု ပေါ်ထွက်လာစေမည့် လမ်းစတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။²⁶

တရားဝင်နည်းလမ်း များမှ ဖယ်ထုတ်ခြင်း ခံထားရသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေး အခွင့်အလမ်း အတွက် AA သည်သာ အခရာကျဆဲ ဖြစ်သည်

ရွေးကောက်ပွဲကြို ကာလအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း များမှာ များစွာအာရုံစိုက်ခြင်း မခံရပဲ အစိုးရသစ် ထွက်ပေါ်လာပြီး ယင်းအရေးအပေါ်ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်မည့် အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းရမည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရသစ် အနေဖြင့် ပထမဦးဆုံး တပ်မတော် အပါအဝင် အင်အားစုများစွာ တို့၏ အကျိုးစီးပွားများ အပေါ် မျှခြေတခု ရှာဖွေရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးတွင် နှောင့်နှေးမှုများ ရှိနေခြင်းက Covid-19 ပြန့်နှံ့မှု တားဆီးရေး လုပ်ငန်းများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နှင့် ကပ်ရောဂါမှ နာလံပြန်လည်ထူနိုင်ရေး လုပ်ငန်းများ တို့ကို အခက်တွေ့စေ ခဲ့ပါသည်။

NLD ၏ ပထမ အစိုးရ သက်တမ်း (၂၀၁၅-၂၀၂၀) တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခ အမျိုးမျိုးတို့အား တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများမှ ချန်လှပ်ထားခဲ့သလို AA ကိုလည်း အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်း အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး အခြားသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများထံမှ ခွဲထုတ်ခဲ့ပါသည်။²⁷ သို့တိုင်အောင် AA သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အင်အားစုများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ရှုပ်ထွေးအနုစိတ်လှသော စိန်ခေါ်ချက်များ၏ အလယ်ဗဟိုချက်တွင် ရှိနေပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ လေ့ကျင့်ခဲ့ပြီး ယခုတိုင် တရားဝင် ဌာနချုပ် အခြေစိုက်ထားသော ရက္ခိုင့်တပ်တော် (AA) ဖြင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ EAO အဖွဲ့ကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည့် ကချင်လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (KIA) အား တပ်မတော်က တိုးမြှင့်ဖိအား ပေးလျက် ရှိပါသည်။²⁸ ရခိုင်ပြည်နယ် ပဋိပက္ခ အတွက် ရေရှည်အဖြေတစ်ခု ထုတ်ရာတွင် AA ၏ မဟာမိတ်များ အနက် KIA သည် အရေးပါမှု အရှိဆုံး ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တစ်ချို့တစ်ဝက်မှာ မြန်မာပြည်တွင် ရှိနေသေးသလို အချို့မှာလည်း မြန်မာပြည်သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လို ကြသည့် ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုးများ၏ ကိစ္စရပ်တွင် AA နှင့် ရခိုင်လူထု၏

²⁵ See the details of these efforts provided in an interview with Japan’s ambassador to Myanmar, Ichiro Maruyama, in Nan Lwin, ‘No Change in Our Commitment to Support Myanmar’s Economic Development: Japanese Ambassador’ in Irrawaddy, 21 November 2020
²⁶ ICG, ‘From Elections to Ceasefire in Myanmar’s Rakhine State’, Briefing 164, 23 December 2020
²⁷ Tabea Campbell Pauli ‘Myanmar Peace at a Crossroads in 2020’, The Asia Foundation, 30 September 2020. By charging journalists under counter-terrorism provisions for contact with the group, the Government also raised the fears and costs for ordinary citizens of providing any support to the AA.
²⁸ The formal headquarters of both the KIA and the main training camps of the AA are in the Myanmar-China border town of Laiza.

သက်ရောက်မှုမှာ အရေးပါ ပါသည်။ ရခိုင် တိုင်းရင်းသားများ စိတ်ကျေနပ်မှုရှိမည့် ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အစီအစဉ် မရှိပါက အစိုးရအနေဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အမြဲတမ်း အခြေချ နေထိုင်နိုင်မည့် အစီအစဉ်တွင် ရခိုင်ပြည်သူများ၏ ပံ့ပိုးမှုကို ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ရိုဟင်ဂျာ အကျပ်အတည်းမှာ ရခိုင်ပြည်နယ် ရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများအနက် အဓိကရင်းမြစ် တစ်ခု ဖြစ်နေသည်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICC) တွင် တရားရင်ဆိုင်ရခြင်းမှာ မြန်မာအစိုးရ နှင့် NLD အတွက် ရှက်ဖွယ်ကောင်းသော ဖိအားတစ်ခုဖြင့် ရင်ဆိုင်ရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည့် ရိုဟင်ဂျာများ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် ပြန်လည် ဝင်ရောက်နိုင်ရေး မဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျန်ရစ်နေခဲ့သည့် ရိုဟင်ဂျာများ သည်လည်း ဆိုးရွားလှသော လူနေမှု အခြေအနေတွင် ဆက်လက်နေထိုင် နေရဆဲ ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာက မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်ခဲ့ကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရသည် ပဋိပက္ခ အခြေအနေ နှင့် Covid-19 ကို အကြောင်းပြု၍ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များအား ကန့်သတ်တားမြစ် နေပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံရှိ အလှူရှင်များ အတွက်မူ အခြေအနေ မည်သို့ပင် ရှိသည်ဖြစ်စေ ကျင့်ဝတ်အရ နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ရိုဟင်ဂျာ အရေးကိစ္စရပ်တွင် လူအများ အာရုံစိုက်စေရန် နှင့် လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများ ပေးအပ်နိုင်ရေး ကြားဝင်ဆောင်ရွက် ရပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့အတွက် လုပ်ဆောင်စရာ နည်းလမ်းများမှာလည်း ရှားပါးလှပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ အကျပ်အတည်းတွင် တွေ့မြင်ခဲ့ရသလိုပင် NLD နှင့် တပ်မတော်တို့သည် ပြဿနာကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ပြီး ပူးပေါင်း အဖြေထုတ်ရန်ထက် ဝိုင်းဝန်းပိတ်ဆို့မှုကို နှစ်ဆတိုးမည့် ပုံစံဖြင့်သာ တုံ့ပြန်နေပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံ အလှူရှင်များသည် ရိုဟင်ဂျာများ အပေါ်သို့သာ အာရုံစိုက်နေသည် ဟု ရခိုင်လူထုကလည်း ထင်မြင်ယူဆနေ ပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံ အလှူရှင်များ အနေဖြင့် ကပ်ရောဂါ နှင့် ပဋိပက္ခ ဆိုင်ရာ စဉ်ဆက်မပြတ် အရေးပေါ် အကူအညီများ ပေးမှသာ ယင်းထင်မြင်ချက်များကို ပြောင်းလဲနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခများ အတွက် အဖြေထုတ်နိုင်ရန်၊ ပဋိပက္ခ နှင့် Covid-19 ဒဏ်ရာများမှ ပြန်လည် နာလံထူနိုင်ရန် ထောက်ပံ့ကူညီပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့် (#ရက္ခိတအိပ်မက်၂၀၂၀ တွင်ရှု) ကြိုးပမ်းမှုကို အနှောင့်အယှက် ပေးရန် ရိုဟင်ဂျာအရေးအား အစိုးရက အသုံးပြုနေသည်ဟု AA က ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း AA သည် ရခိုင်ပြည်နယ် အတွင်း မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေး အသိုင်းအဝန်း များအကြား အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်နိုင်ရေး နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မျှော်မှန်းချက် တစ်ခုကိုမှ ထုတ်ဖော်တင်ပြခြင်း မရှိသေးပါ။²⁹

²⁹ See Mathieson, *Arakan Army in Myanmar*, op cit. In several media interviews, the AA leaders have indicated that the Muslims of Rakhine State are not targeted by their forces, and that armed struggle is directed at the Myanmar military and the central state.

ရိုဟင်ဂျာများဖြင့် ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးကို မျှော်မှန်းချက်အတွင်းတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ပါက AA အနေဖြင့် အချို့သော နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ၏ ပံ့ပိုးမှုကို ရယူနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသား များ၏ ထောက်ခံချက်များဖြင့် ကင်းကွာသွားမည် ဖြစ်သည်။ ကပ်ရောဂါ နှင့် လက်ရှိ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ပဋိပက္ခများ တွင်သာ အဓိကထားနေရ သောကြောင့် လက်ရှိအချိန်တွင် ရခိုင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာ အကြား တင်းမာမှုများ နည်းပါးနေလျက် ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့အကြား ယင်းကဲ့သို့ အစဉ်အမြဲ ငြိမ်းချမ်းနေမည် ဟူ၍ အာမခံနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် Covid-19 အခြေအနေတွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ရာမှ အသိုင်းအဝန်း အကြား တင်းမာမှုများ တဖန်ပြန်လည် ထွက်ပေါ်လာနိုင် ပါသည်။

ဂလိုဘယ်နှင့် ဒေသတွင်း မဟာဗျူဟာ နှင့် လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ချက်များ ထိပ်တိုက်တွေ့ခြင်း

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မဟာဗျူဟာ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ နှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက် များစွာကို မြင်တွေ့နေရမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရုတ် နှင့် အမေရိကန် နိုင်ငံတို့အကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုများကို ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ လက်တလောဖြစ်ရပ် အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်မှု ကို ခြိမ်းခြောက်နေသည်ဟု နှစ်ဖက်လုံးက အပြန်အလှန် စွပ်စွဲပြောဆိုမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။³⁰ အိန္ဒိယ အနေဖြင့်လည်း စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းသစ်များစွာ ရှိပြီး လုံခြုံရေး စိန်ခေါ်ချက်များစွာ ရှိသည့် ၎င်း၏ အရှေ့မြောက်ဒေသဖြင့် ကပ်လျက်တည်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရုတ်၏ ခိုင်မာအားကောင်းလာမှု အပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်နေရ ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသည်လည်း ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များကို လက်ခံထားရသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပြီး နယ်စပ်တစ်လျှောက် စစ်ရေးအန္တရာယ်ဖြင့်လည်း မကြာခဏဆိုသလို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ နေရပါသည်။ ဂျပန်၊ ယူကေ နှင့် ဥရောပနိုင်ငံများ အပါအဝင် အခြားသော နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ သည်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ အားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ၎င်းတို့ပါဝင်ပတ်သက်မှု အားဖြင့် သော်လည်းကောင်း တနည်းတဖုံ ပါဝင်ဆက်စပ်နေလျက် ရှိပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အကျပ်အတည်းများ နှင့် အခွင့်အလမ်းများ အပေါ် အနောက်၊ တရုတ် သို့မဟုတ် အာရှ အမြင်ဖြင့် အလွယ် ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းခြင်းသည် သိမ်မွေ့နက်နဲပြီး ကွဲပြားခြားနားသော အမှန်တရားကို ဖုံးကွယ်စေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွား ရှိခြင်းကြောင့် လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများကို အသုံးပြု၍ လွှမ်းမိုးနိုင်ရန် အားထုတ်လေ့ရှိပြီး အကြမ်းဖက်မှု လျော့ချရန် နှင့် တာဝန်ခံမှု မြှင့်တင်နိုင်မည့် မူဝါဒရေးရာ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးမှုများ ထွက်ပေါ်စေပါသည်။ သို့သော်

³⁰ In July 2020, the US and China embassies exchanged public letters about how Chinese actions in Kachin and US interference in Rakhine State proved the other side's cunning. George Sibley, 'How the Erosion of Sovereignty Elsewhere Impacts Myanmar at Home', U.S. Embassy in Burma, 18 July 2020. 'Spokesperson of the Chinese Embassy in Myanmar Refutes the False Argument by the Chargé d'Affaires of the U.S. Embassy in Myanmar', Chinese Embassy, Yangon, Myanmar, 18 July 2020.

မည်သည့်နည်းလမ်းကမှ NLD ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရှိရင်းစွဲ စိန်ခေါ်မှုများအပေါ် အရှိန်မြှင့် ပဋိပက္ခ နှင့် ကပ်ရောဂါ အကျပ်အတည်း နှစ်ခု ထပ်မံပေါင်းထည့် လိုက်ခြင်းမှာ ပြည်တွင်း နှင့် နိုင်ငံတကာ အင်အားစု အားလုံးကို ခြိမ်းခြောက်နေလျက် ရှိပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဦးစားပေးရမည့် အချက် (၃) ချက်

ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် နိုင်ငံရေးပေါ်တွင် ဆက်လက် အလေးထားရန်

AA သည် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် နိုင်ငံရေးပစ်မှတ် များစွာအပေါ်ဦးတည်၍ တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သည်ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြ ပါသည်။ သို့သော်လည်း အများ၏ ထင်မြင်ချက် များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် ၂၀၂၀ နှစ်ကုန်နောက်ဆုံးထားပြီး ရွေးကောက်ပွဲများ ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပေးရန် AA က တောင်းဆိုခဲ့ ပါသည်။ တပ်မတော်ကလည်း ရှားရှားပါးပါး ထုတ်ပြန်ချက် တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်၍ ယင်းအပေါ် ပူးပေါင်းပါဝင်မည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။³¹ ရခိုင်ပြည်နယ်၌ AA ကို ချေမှုန်းရန်မှာ အစိုးရ၏ ဦးစားပေးပစ်မှတ် ဖြစ်နေသေးသရွေ့ နှစ်ဖက်ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုများ ပေါ်ထွက်လာရန် ခက်ခဲနေအုံးမည် ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၀ နှစ်ကုန်တွင် ထွက်ပေါ် ခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး အခွင့်အလမ်းပင် ပျောက်ဆုံးသွားပါလိမ့်မည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ ကိုယ်စားပြု ရွေးကောက်ပွဲ စောင့်ကြည့်လေ့လာရေး အဖွဲ့၏ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သူ၊ နီပွန်ဖောင်ဒေးရှင်း၏ ကာလရှည် ဥက္ကဋ္ဌ တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သူ၊ ဂျပန်အစိုးရ၏ အထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာ ယိုဟီ ဆာဆာကာဝါ သည် တပ်မတော် နှင့် AA အကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးနိုင်ရန် နိုဝင်ဘာလ နှောင်းပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ သွားရောက်ခဲ့ ပါသည်။ ၎င်း၏ ကြားဝင်ညှိနှိုင်းပေးမှုဖြင့် ယင်းကဲ့သို့ ရွေးကောက်ပွဲလွန် ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေများ ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။³² NLD ခေါင်းဆောင်ပိုင်း နှင့် တပ်မတော် တို့အနေဖြင့် ပဋိပက္ခ အကြောင်းရင်းများကို ဖြေရှင်းရန် နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို လျော့ချနိုင်ရန် လမ်းပြမြေပုံ တစ်ခု ဖန်တီးခြင်းအားဖြင့် ရရှိလာမည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို မြင်တတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ရခိုင်နိုင်ငံရေး အသိုင်းအဝန်း နှင့် ရခိုင်လူထုဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ အင်တာနက် ပြန်လည်ဖွင့်ပေးရန် နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် အစိုးရကို တွန်းအားပေး ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်မှသာ ရခိုင်လူထု၏ ထိခိုက်လွယ်မှု အခြေအနေ၊ အထီးကျန်မှု နှင့် မကျေနပ်စိတ် များကို စတင်ဖြေရှင်း နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး Covid-19 ကာကွယ်ကုသရေး လုပ်ငန်းများကိုလည်း လုပ်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် ရခိုင် အကျပ်အတည်း အရေးကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် ပဋိပက္ခ ဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်း

³¹ ULA/AA Statement (41/2020) 12 November 2020. Min Tun, 'Arakan Army urges by-elections before end of year in cancelled constituencies', *Development Media Group*, 12 November 2020.
³² See the details of these efforts provided in an interview with Japan's ambassador to Myanmar, Ichiro Maruyama, in Nan Lwin, 'No Change in Our Commitment to Support Myanmar's Economic Development: Japanese Ambassador' in Irrawaddy, 21 November 2020.

တစ်ခုလုံးထဲသို့ ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ဖြေရှင်းပါက အကျိုးကျေးဇူး ပိုများမည် ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲအလွန် NLD အစိုးရသစ် ဖွဲ့စည်းချိန်ဖြစ်၍ နိုင်ငံရေးအရ ငြိမ်သက်နေရာ၊ ဆယ်စုနှစ်တာ ငြိမ်းချမ်းရေး ပံ့ပိုးမှုများ အပေါ် ပြန်လည် ဆန်းစစ်ရန်၊ သင်ခန်းစာယူရန် နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြန်လည်မွမ်းမံရန် အချိန်ကောင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် ရှိမှု နှင့် နောက်ဆုံးရ သတင်းအချက်အလက် များကို ဦးစားပေးရန်

AA အတိုက်အခံ ပြုနေသော နယ်မြေများရှိ အရပ်သားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို သိရှိနိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော မဟာဗျူဟာ တစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။ လက်နက်ကိုင် အုပ်စုအပေါ်သဘောထားတင်းမာမှု ကို လာမည့် အစိုးရသစ်သည်လည်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း သွားမည်ဟု ယူဆရပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အနေဖြင့် စီမံခန့်ခွဲလွယ်မည့် ရည်မှန်းချက်များ ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထုတ်ပြန်၍ အချင်းချင်း နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သင့် ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ် တစ်ခုလုံးအတွက် လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ၊ Covid-19 နှင့် အခြားသော ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် အခြေအနေ တစ်ခုကို ထုတ်ဖော်ရာတွင် စတင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နိုင် ပါသည်။ ထို့ပြင် မြေပြင်တွင် ပံ့ပိုးမှုများ ပေးနေသည့် အင်အားစုများဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင် ပါသည်။ ပြည်နယ်အနှံ့ရှိ လိုအပ်ချက်များ နှင့် လက်လှမ်းမီနိုင်မှု အခြေအနေများမှာ နှစ်အတန်ကြာအောင် အားနည်းပျက်စီးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ Covid-19 ကြောင့် မသေချာမရေရာသော အခြေအနေများ နှင့် ပဋိပက္ခ ပြင်းထန်လာမှု တို့ကြောင့် လူသားချင်း စာနာမှု ထောက်ပံ့ပေးရေးဆိုင်ရာ အင်အားစုများ အနေဖြင့် ဒေသသုံး နည်းလမ်းများဖြင့် ပိုမို အကျွမ်းဝင်ရန် လိုအပ်လာ ပါသည်။ အလျင်အမြန် ပြောင်းလဲနေသည့် ရှေ့တန်း နှင့် မြေပြင်အခြေအနေ များနှင့်အညီ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် နိုင်ရန် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် ရှိသော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည် ဖြစ်သည်။ ကွန်ယက်ချိတ်ဆက်မှု ကောင်းမွန်ရန် နှင့် အသိပညာ ဝေမျှမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကို ချမှတ်ရန် လိုအပ်ပြီး မြန်မြန်ဆန်ဆန် သင်ယူလုပ်ဆောင် နိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ အနေဖြင့် ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထိရောက်ပြီး အပြုသဘောဆန်သော အပြန်အလှန် ထိတွေ့ချိတ်ဆက်မှု တည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် ပတိက မြေပြင်အခြေအနေ နှင့် သဘောတရားများကို နားလည်သဘောပေါက်လာမည် ဖြစ်သည်။³³

³³ 'Rakhine State: The weekly report November 16-20', Arakan Humanitarian Coordination Team

ရှိရင်းစွဲ နှင့် အသစ်ပေါ်ထွက်လာသည့် စနစ်များဖြင့် အတူတကွလုပ်ဆောင်ရန်

အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့ရေး လုပ်ငန်းများ မလုံလောက်သော၊ အားနည်းသော နယ်မြေများ၌ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပရဟိတ အုပ်စုများ၊ ရခိုင် နှင့် ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင် များက လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ နှင့် သတင်း အချက်အလက်များဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီ ပေးခဲ့ကြပါသည်။ ဒေသတွင် လူသားချင်း စာနာမှု အရေးပေါ် အကူအညီပေးရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပရဟိတအုပ်စု များ၏ အတွေ့အကြုံများမှာ မရှိမဖြစ် အရေးပါ ပါသည်။ အဆင့်မြင့် ဌာန/အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းမှု နှင့် ဆွေးနွေးမှုများ အတွင်း ၎င်းတို့ကိုလည်း ပါဝင်စေသင့် ပါသည်။ ဒေသခံ ကွန်ယက်များ နှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်း တစ်ခု၏ မရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာ အလှူရှင် အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ မည်ကဲ့သို့ အလုပ်လုပ်သည်ကို နားလည်နိုင်ရန် ကြိုးစားသင့်သည်။ နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များ အနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေး အထောက်အပံ့ပေးခြင်း၊ နည်းပညာ ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း၊ နှင့် နိုင်ငံ၏ အခြားဒေသများ၌ အလားတူ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းများထံမှ အချက်အလက် သို့မဟုတ် အချိတ်အဆက် ရယူခြင်း စသည့်တို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အလှူရှင်များ အနေဖြင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများကို စာအုပ်ကြီးနည်းလမ်း အတိုင်း လုပ်ဆောင်ရေး အတိအကြပ် ဖိအားပေးခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန် သတိထားသင့်ပါသည်။ ယင်းက ၎င်းတို့၏ တရားဝင်ဖြစ်မှု နှင့် ရပ်ရွာအဆင့် ချိတ်ဆက်မှု များကို အားနည်းယုတ်လျော့ စေနိုင် ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်သည် လက်ရှိ မြင့်တက်လာသော COVID-19 အခြေအနေနှင့် ထပ်မံ အရှိန်မြှင့်တက်လာနိုင် သော ပဋိပက္ခများကြောင့် တမှုထူးခြားသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ကပ်ရောဂါ မတိုင်မီ ကာလကတည်းကပင် ချို့တဲ့နေသောသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများ အပေါ် သက်ရောက်မှုများ ကြီးမား ပါလိမ့်မည်။ လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များနှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ပြည်နယ်၏ နေရာအနှံ့အပြားတွင် တင်းကျပ်စွာ ပိတ်ပင်မှုများကြောင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များ နှင့် ပရဟိတအဖွဲ့များသည် လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွင် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးမျက်နှာစာတွင် တိုးတက်မှုများဖြစ်ပေါ် စေရန်နှင့် ပိုမို ကောင်းမွန်သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားသော ဝန်းကျင် ဖြစ်ပေါ်လာရေး အတွက် ထောက်ခံအားပေးမှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်ပြီး ထိုကဲ့သို့သောလုပ်ငန်းကို တာဝန်သိစွာနှင့် ရေရှည်တည်တံ့စွာ ထောက်ပံ့နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတကာများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှု များကို လျော့ချနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေပြီး ကပ်ရောဂါမှ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စီမံချက်များ ရေးဆွဲချမှတ်ကာ လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

ယခုစာတမ်းသည် သင့်အတွက် အကျိုးရှိပါသလား။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခ နှင့် Covid-19 ဆိုင်ရာ မူဝါဒ အကျဉ်းချုပ် စာတမ်းများအတွက် အကြံပြု မှတ်ချက်များ ပေးနိုင်ပါသည်။

မြန်မာဘာသာဖြင့် ဆက်သွယ်ရန် - ဦးကျော်မျိုးဦး၊ အကြီးတန်း အစီအစဉ်ညွှန်ကြားရေးအရာရှိ - kyaw.oo@asiafoundation.org

For contact in English: Tabea Campbell Pauli, Program Adviser, tabea.pauli@asiafoundation.org

